

UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA
FACULTATEA DE TEOLOGIE ORTODOXĂ
ȘCOALA DOCTORALĂ DE TEOLOGIE ORTODOXĂ “SF.NICODIM”
DOMENIUL TEOLOGIE

Teologia mistică în viziunea Sfântului Simeon Noul Teolog
(Rezumat)

Doctorand:

Pr. IORDACHE FLORIN-EUGEN

Coordonator științific:

PR. PROF. UNIV. DR. ION POPESCU

CRAIOVA

2021

INTRODUCERE

Lucrarea de față a rezultat din interesul pe care l-am manifestat față de trăirea mistică a Sfântului Simeon Noul Teolog, care, de-a lungul întregii sale vieți neîncetat a mărturisit în acest fel despre faptul că experiența și dragostea reprezintă manifestări divino-umane spre a dovedi și a mărturisi că a simți și a vedea pe Dumnezeu sunt evenimente reale care se petrec datorită întâlnirii cu El în Lumina dumnezeiască.

Preocuparea sa față de manifestarea luminii dumnezeiești l-a motivat permanent să se dedice acestei dimensiuni spirituale pe care a fundamentat-o teologic nu doar din perspectiva ei teoretică, ci îndeosebi prin mijlocirea propriei experiențe, vii și personale, împlinită în contextul relaționării directe cu Dumnezeu prin intermediul pocăinței și al rugăciunii, al ascezei și al studiului, sub îndrumarea părintelui său duhovnicesc, cunoscut azi ca Sfântul Simeon Studitul, Evlaviosul sau Cuviosul.

Viața, opera și ucenicii Sfântului Simeon Noul Teolog constituie principalele argumente cu ajutorul cărora acesta propune secolului al XI-lea perspectiva reînnoirii duhovnicești și redefinirea câtorva teme biblice fundamentale, precum și o nouă abordare a unor termeni patristici cu valoare dogmatică, în orizontul unei lumini efervescente al cărei scop urmărește să trezească spiritul veacului său spre conștientizarea experienței și a relaționării omului cu Dumnezeu.

În acest sens, Sfântul Simeon Noul Teolog este poate cel mai de seamă reprezentant al Părinților Bisericii care se identifică pe sine cu propria sa experiență mistică, ascetică și spirituală de-a lungul strădaniilor sale de ascensiune spre îndumnezeire. Este un proces distinct față de modelul afectiv pe care îl propune, spre exemplu, Sfântul Macarie Egipteanul, și totodată un model care nu poate fi asociat nici modului speculativ cu caracter intelectualist pe care îl oferă tot în acest sens mistică lui Evagrie. Spiritualitatea Sfântului Simeon este articulată experienței sale personale, nemijlocite, în care își află toate motivațiile scrierilor și convingerilor sale.

Argumentarea temei

Societatea bizantină a secolului al XI-lea nu a conștientizat remarcabila complexitate sau contribuția duhovnicească majoră pe care autorul *Discursurilor*, *Catehezelor*, *Imnelor*, *Epistolelor* și *Capitolelor*, cu generozitate le propunea unei culturi și civilizații aflată într-o adâncă și sistematică disoluție căreia sfera cotidianului religios nu îi mai oferea orizonturi viabile în contextul sfâșiat al unității Bisericii creștine.

Se poate afirma, din această perspectivă, că Sfântul Simeon Noul Teolog a reprezentat pentru viața Bisericii procesul resuscitator al monahismului osificat și lipsit de profunzimea unei vieți duhovnicești autentice. Prin urmare, inedita dimensiune spirituală simenoniană s-a constituit ca reacție față de formalismul chinovialismului pe care l-au dezvoltat viețuitorii Mănăstirii Studion și a urmașilor acestora, după ce Simeon Cuviosul a trecut la cele veșnice¹.

Renumerele de „Noul Teolog” al Sfântului Simeon este rezultatul tăriei cu care acesta își asuma mesajul său surprinzător de nou, caracterizat nu atât de conținutul doctrinar sau moral pe care îl transmite, cât de intensitatea cu care îl trăiește, îl predică, dar și al modului în care îl scrie,

---

¹ Drd. Ioan I. Ică, „Teologie și spiritualitate la Sf. Simeon Noul Teolog”, în *Mitropolia Ardealului*, 32 (1987), nr. 3, p. 35.

întemeiat pe propria experiență teologică și duhovnicească, o adevărată și autentică „epifanie”, unică în peisajul vieții creștine dintre sfârșitul primului mileniu creștin și începutul celui de-al doilea. Cu toate acestea, deși am putea spune că este considerat depășit, mesajul operei simeoniene transmite și astăzi aceeași impresie puternică spiritului critic al intelectualului contemporan, marcat de consumism și prins în paradigma relației dintre obiectul care primează în defavoarea subiectului, într-un timp la fel de nereceptiv și foarte similar cu cel în care Sfântul Simeon Noul Teolog își derula viața și mesajul.

Sfântul Simeon Noul Teolog nu a fost un teolog preocupat de sistematizarea învățăturilor sale, în sensul în care, de exemplu, a fost Sfântul Grigorie Palama, motiv pentru care trebuie privit mai ales ca profet, pentru că din întreaga sa viață și operă răzbate clar intenția de a reînvia, de a reveni la valorile perene ale Bisericii, în sensul de a trage un semnal de alarmă față de semnele secularizării care se manifestau din ce în ce mai evident în comportamentul ierarhiei bisericești din vremea sa².

Principalul mesaj al spiritualității simeoniene este centrat, așadar, pe rolul covârșitor pe care îl are câștigarea, prin efort personal, a stării virtuozității și, cu ajutorul harului dumnezeiesc, a luminii divine. Este teza fundamentată și cea mai înaltă valoare spirituală a Sfântului Simeon Noul Teolog.

Părintele J. McGuckin remarca faptul că opera teologică a Sfântului Simeon, prin energia pe care o emană, naturalețea care o caracterizează, sinceritatea pe care o comportă și căldura firească și naturală ce o generează, redefiniște experiența religioasă și posibilitatea omului de a vedea slava dumnezeiască. Aceste valori spirituale, în viziunea sfântului părinte, nu trebuie să se constituie ca rezultat al studierii unor manuale de ascetică sau al unor regulamente, reguli și metode cu caracter hermeneutic și nici să fie condiționate de o anumită durată ori itinerar al căror indicativi și căi să traseze și să indice etapele ce trebuie parcurse sau valorile care necesită realizate, deoarece: „Pentru el vederea nu are loc neapărat „După” treptele necesare ale căinței, ca schema asceticii și misticii creștine clasice a purificării, iluminării și unirii. Mai degrabă vizita nemeritată a luminii e cea care stârnește căința și realizează purificarea prin însăși venirea ei”³.

Scopul lucrării

În prezenta lucrare mi-am propus să pun în evidență modul în care experiența spirituală a Sfântului Simeon Noul Teolog, care are ca principal suport de rezistență pe Însuși Domnul Iisus Hristos Dumnezeu, Lumina lumii (Ioan 8, 12), constituie temelia teologiei sale mistice, precum și faptul că această Lumină, care caracterizează dimensiunea mistică a teologiei simeoniene, poate fi văzută încă din viața pământească și continuă după despărțirea trupului de suflet, potrivit cuvintelor: „fericiți cei curați cu inima că aceia vor vedea pe Dumnezeu” (Matei 5, 8). Este, de fapt, un adevăr valabil pentru toți aceia care au fost botezați în numele lui Hristos. Cu toate acestea, este necesară și mărturisirea și urmarea învățăturilor Sfinților Părinți, care constituie cele mai valoroase garanții ale vieții hristice autentice⁴ și suport permanent în pregătire continuă, din ce în ce mai intensă, în vederea dobândirii acestor daruri duhovnicești.

² Joost van Rossum, „Priesthood and Confession in St. Symeon the New Theologian”, în *St. Vladimir's Theological Quarterly*, vol. 20, nr. 4, Crestwood, New York, 1976, p. 5.

³ John A. McGuckin, „Symeon the New Theologian's Hymns of Divine Eros: A Neglected Masterpiece of the Christian Mystical Tradition”, în *Spiritus: A Journal of Christian Spirituality*, 5, no. 2 (2005), pp. 182-202.

⁴ Julian Leroy, „La réforme studite, Il monachismo orientale”, în *Orientalia Christiana Analecta*, 153, Roma, 1958, p. 187.

În procesul de cercetare, inițial am precizat aspectele și elementele biografice precum și pe cele legate de problematica supranumelui de „Noul Teolog”, care caracterizează personalitatea Sfântul Simeon, și am insistat în a evidenția disputa pe care au dezvoltat-o savanții în domeniu de-a lungul ultimului secol în studierea operei simeoniene pentru a prezenta considerațiile și observațiile care au contribuit la conservarea și recunoașterea acestei înalte titlaturii.

Totodată, am structurat prezenta lucrare în mai multe părți în scopul expunerii firului logic al demonstrației uzitate, așa cum este prezentată în *Cateheze* și *Discursuri*. Astfel, am pus sub lupa studiului suportul doctrinar prin intermediul căruia Sfântul Simeon și-a dezvoltat teologia spirituală a Luminei Sfintei Treimi, deoarece autorul a acordat, de-a lungul scrierilor sale, spații generoase de analiză pentru a certifica tuturor creștinilor care au fost botezați posibilitatea de a dobândi capacitatea de a vedea Lumina Cea adevărată, Lumina care vine din Lumina îndumnezeitoare, unirea mistică și personală cu Sfânta Treime care constituie, de fapt, scopul Tainei Botezului.

Stadiul cercetării

Controversata operă simeoniană, pentru aproape trei veacuri de la scrierea ei, părea că va fi înghițită ireversibil de tenebrele timpului, însă a fost pusă în lumina neuitării pentru totdeauna întâi de călugării isihasti ai veacului al XIV-lea cât și apoi de revirimentul filocalic care s-a manifestat la sfârșitul veacului al XVIII-lea, atunci când prestigiul personalității și operei Sfântului Simeon Noul Teolog a fost apărat de Nicodim Aghioritul care a călăuzit preocuparea lui Dionysos Zagoraios spre a publica integral la Veneția în 1790 textul parafrazat în neogreacă al corpusului simeonian.

Ediția critică a întregii opere a Sfântului Simeon Noul Teolog în colecția *Sources Chrétiennes* (1957-1973), în care erau cuprinse baza sigură a scrierilor sale, a oferit posibilitatea studierii moderne referitoare la marele mistic bizantin. Totodată a produs o radicală schimbare de interpretare, pentru că a accentuat stilul de interpretare pozitiv care a dovedit tuturor savanților de azi deplinul caracter tradițional al învățaturii și gândirii simeoniene.

Sintetizând cele mai importante monografii precum și liniile în care au fost ele interpretate, se poate observa că, în plan general, cercetarea operei simeoniene se construiește inițial conform liniei propuse de Irénée Hausherr în studiul său referitor la metoda rugăciunii isihaste⁵ sau în cuvântul introductiv pe care l-a alcătuit pentru lucrarea referitoare la Viața Sfântului Simeon⁶, în care este evidențiată dimensiunea mistică a operei sale și conflictul său cu ierarhia bisericească bizantină. În aceeași direcție sunt construite și studiile realizate de J. Gouillard⁷ și iezuitul D. Stiernon⁸. O direcție distinctă o întâlnim în interpretarea protestantului Karl Holl, în care apare „Simeon – entuziast bizantin”⁹ similară cu cea a luteranului K. Deppe, pentru care Sfântul Simeon este marcat atât de entuziasmul mesalian, care a fost condamnat în veacul al V-lea, cât și de curentul isihast care a fost oficializat în veacul al XIV-lea¹⁰.

⁵ „La méthode d'oraison hésychaste”, în *OC*, IX, nr. 36, iunie-iulie 1927.

⁶ „Vie de Syméon le Nouveau Théologien”, în *OC*, XII, nr. 45, iulie-august, Roma, 1928.

⁷ „Syméon le Jeune, le Nouveau Théologien”, *DTC*, XIV/2, 1941, col. 2941-2952.

⁸ „Santo Simeone il Nuovo Teologo”, *Biblioteca Sanctorum* 11, 1968, col. 1104-1114.

⁹ *Enthusiasmus und Bussgewalt beim griechischen Mönchtum: eine Studie zu Symeon dem Neuen Theologen*, Leipzig, 1898.

¹⁰ „Der Wahre Christ. Eine Untersuchung zum Frömmigkeit Verständnis Symeon der Neuen Theologen und zugleich ein Beitrag zum Verständnis des Messalianismus und Hesychasmus”, Diss. Göttingen, 1971.

Spațiul grecesc ortodox propune la început, în interpretarea dogmatistului P. Trembelas, o interpretare negativă, care, într-un studiu din ultima parte a vieții sale, înfățișează imaginea exaltată până la patologic și maladiv a Sfântului Simeon¹¹.

În 1973, studiile și publicațiile care s-au centrat pe personalitatea Sfântului Simeon, comportă o reală nuanță pozitivă, fiind alcătuite din perspectiva tradiției patristice și a spiritualității răsăritene.

Temele mărturisirii și paternității duhovnicești, a căror abordare o întâlnim în controversata *Epistolă despre mărturisire*, în care se vorbește și despre mărturisirea păcatelor unui monah nehirotonit, au constituit dezbateră a numeroase studii dintre care amintesc aici: *Joost van Rossum*, „*Priesthood and Confession in St. Symeon The New Theologian*” (SVTQ, 1976), *V.C. Christophorides*, „*He pneumatiké patrotes kata Symeon ton neon Theologon*” (1977), *Robert John Beeson*, „*St. Symeon the New Theologian on Binding and Loosing*” (SVTQ, 2013).

Un tablou viu și obiectiv, suficient de bine realizat, referitor la teologia Sfântului Simeon, îl prezintă antologia comentată realizată de Arhiepiscopul Vasili Krivoșein: *Dans la lumière du Christ. Saint Syméon le Nouveau Theologien. Vie – Spiritualité – Doctrine*, publicată în 1980 și tradusă în limba română în 1997 și 2005. Disertația realizată de B. Fraigneau-Julien: *Les sens spirituelles et la vision de Dieu selon Syméon le Nouveau Théologien*, care a apărut postum, (1985) se constituie într-o investigație a chestiunilor care se referă la simțurile duhovnicești și a vederii lui Dumnezeu, cuprinzând totodată analize comparative cu texte din spiritualitatea răsăriteană a veacurilor al III-lea și al VII-lea a unor autori cunoscuți: Origen, Sfântul Grigorie al Nyssei, omiliile Sfântului Macarie, Diadoh al Foticeei, Maxim Mărturisitorul. Analiza cuprinzătoare a paternității duhovnicești o vom descoperi într-o teză de doctorat, numită: *St. Symeon the New Theologian and Spiritual Fatherhood* (1990), a lui H.J.M. Turner, teolog care se va ocupa și de ediția critică a celor 4 Epistole ale Sfântului Simeon. În același context, trebuie amintite studiile părintelui John McGuckin realizate în 1994: „*Symeon the New Theologian and Byzantine Monasticism*” și în 1997: „*St. Symeon the New Theologian (949-1022): Byzantine Spiritual Renewal in search of Precedent*”, precum și teza de doctorat de o ținută remarcabilă a ieromonahului care azi e episcop, Ilarion Alfeyev: *St. Symeon the New Theologian and Orthodox Tradition* (2000), care va evidenția faptul că spiritualitatea simeoniană este rezultatul deplin al Tradiției Ortodoxe. Profesoara Hannah Hunt, de la Universitatea Trinity – Leeds, va manifesta o preocupare susținută referitoare la biografia și opera teoforului Părinte, care se va materializa în 2015 într-un ghid informativ deosebit de pătrunzător și sugestiv, intitulat: *A Guide to St. Symeon The New Theologian* (2015), de fapt o foarte bună introducere în dimensiunea spirituală a Sfântului Simeon abordată din diferite perspective, în care este surprins cu acuratețe contextul istoric constantinopolitan dintre veacurile al X-lea și al XI-lea, ca și o clară radiografiere a scrierilor Sfântului Simeon și a genurilor literare în care și-a exprimat gândirea și crezul, ceea ce a condus la o precizare foarte precisă a locului pe care îl ocupă Sfântul Părinte în spațiul teologiei răsăritene și valoarea moștenirii sale duhovnicești.

Privitor la preocuparea spațiului românesc față de opera și personalitatea Sfântului Simeon Noul Teolog, am remarcat faptul că studiile și cercetările care au pătruns în acest spațiu, sunt rezultatul unor serii de traduceri, independente între ele, dintre care se evidențiază versiunea integrală care conține corpusul simeonian tradus de Isaac Dascălul, pe care o găsim azi în biblioteca Sfintei Mănăstiri Neamț (ms. Nr. 60-61-59). Traducerea selectivă pe care o realizează părintele Dumitru Stăniloae se adaugă acestor lucrări și cuprinde: *Cele 225 de Capitoare teologice*

---

¹¹ „Mystikismos apophatismos, kataphatike theologia”, *Epistemonike epeteris Theologictou Scholes Panepistemiou Athenon* 19, 1972, pp. 5-98.

și practice în *Filocalia Românească* 6 (1977) și *Cele 58 de Imne* în vol. *Studii de Teologie Dogmatică Ortodoxă* (1991).

De-a lungul ultimei și primei decade de la începutul celui de-al doilea mileniu, la Editura Deisis, prin dedicata preocupare a diaconului Ioan I. Ică jr. se va publica, în limba română modernă, o traducere integrală a operei Sfântului Simeon, pe care o va cuprinde în patru volume ce vor fi incluse în seria *Filocalia*, după cum urmează: *Discursurile teologice și etice (Scrieri I, 1998, 2001)*; *Catehezele (Scrieri II, 1999, 2003)*; *Imnele, Epistolele și Capitolele (Scrieri III, 2001)*, *Viața (Scrieri IV, 2006)*. Numeroase studii, inegale valoric, au contribuit de atunci la valorificarea operei și a vieții Sfântului Simeon Noul Teolog în spațiul teologic ortodox românesc. În acest context, menționăm câteva nume reprezentative în acest sens: Ioan I. Bria: „*Simțirea tainică a experienței harului după Sfântul Simeon Noul Teolog*” (Ortodoxia, 1956), Dan Zamfirescu: „*Probleme teologice și haghiografice legate de supranumele Sfântului Simeon Noul Teolog*” (Ortodoxia, 1958); idem, „*Manuscrise slave cu traduceri din Sfântul Simeon Noul Teolog*”, (Ortodoxia, 1959); Dumitru Popescu: „*Faptele bune după Sfântul Simeon Noul Teolog*”, (Ortodoxia, 1962); Ilie Moldovan: „*Teologia Sfântului Duh după Catehezele Sfântului Simeon Noul Teolog*”, (Studii Teologice, 1952); Ioan Vârlan: „*Învățătura despre mântuire la Sfântul Simeon Noul Teolog*” (Ortodoxia, 1974); Emanuel Banu: „*Lucrarea Sfântului Duh în opera Sfântului Simeon Noul Teolog*” (Studii Teologice, 1980); Liviu Stoina: „*Desăvârșirea creștină după Sfântul Simeon Noul Teolog*” (Studii Teologice, 1980); Ioan I. Ică jr.: „*Teologie și spiritualitate la Sfântul Simeon Noul Teolog*” (Mitropolia Banatului, 1987) cărora trebuie să adăugăm amplele studii introductive de la începutul celor patru volume (*Scrieri I-IV*) care cuprind opera și viața Sfântului Simeon în traducerea românească; Gheorghe Sima: „*Lucrarea Sfântului Duh în Taina Pocăinței după Sfântul Simeon Noul Teolog*” (Studii Teologice, 1990); Călin-Ioan Dușe: „*Vederea luminii dumnezeiești după Sfântul Simeon Noul Teolog*” (Teologia, 2000); Nicolae Moșoiu: „*Botezul în Duhul Sfânt în învățătura Sfântului Simeon Noul Teolog*” (Revista Teologică, 1995); Ioan C. Teșu: „*Paternitate și filiație duhovnicească la Sfântul Simeon Noul Teolog*”, (Teologia, 2004); Nicolae Bolea: „*Sfântul Simeon Noul Teolog, epoca și opera sa*” (Teologia, 2006).

Este necesar să amintim aici și lucrările și comunicările pe care le-au realizat participanții la simpozionul științific numit: „*Imnele iubirii dumnezeiești ale Sfântului Simeon Noul Teolog – 1000 de ani de la compunerea lor*”, care a fost organizat în 2009 și ale cărui studii au fost publicate în volum în 2012. Amintim dintre semnatarii pe: conf. univ. dr. Dan Chițoiu, pr. Prof. univ. dr. Gheorghe Petraru, pr. Lect. Dr. Daniel Enea, pr. prof. dr. Constantin Leonte, pr. asist. cercet. Dr. Liviu Petcu, pr. Liviu Popa ș.a.

Dintre tezele doctorale care s-au preocupat de personalitatea, viața și opera Sfântului Simeon din spațiul teologiei românești, amintim: *Spiritualitate și duhovnicie la Sfântul Simeon Noul Teolog*, a lui Iuliu Florea (Constanța, 2007); părintele Dorin-Octavian Picioruș cu teza : *Vederea lui Dumnezeu în teologia Sfântului Simeon Noul Teolog (București, 2009)*; Alexandru Roșu (București, 2013): *Experiența harului în teologia Sfântului Simeon Noul Teolog și Spiritualitatea luminii la Sfântul Simeon Noul Teolog*, pe care a prezentat-o pr. Toma Costel (Sibiu, 2014).

Cadrul general al lucrării

Prezenta lucrare este alcătuită din șase capitole precedate de o complexă Introducere, în care am urmărit, pe de o parte, să contextualizăm personalitatea harismatică și provocatoare a Sfântului Simeon în cadrul societății bizantine și în interiorul monahismului din secolele al X-lea

și al XI-lea, și pe de altă parte, o articulare a operei la principalele repere ale genurilor literare a teologiei bizantine, cum ar fi comentarii scripturistice sub formă de omilii, catene, florilegii ori colecții și antologii ale textelor Sfinților Părinți, fie scrierile polemice, apoftegmele, vieți ale Sfinților, cateheze și capitole, poezie teologică ș.a.), încercând în acest fel să pun în valoare rolul, valoarea și importanța scrierilor simeoniene.

Lucrarea cu titlul *Teologia mistică în viziunea Sfântului Simeon Noul Teolog*, este alcătuită din șase capitole care sunt legate între ele de viziunea mistică ce a caracterizat viața și opera Sfântului Simeon Noul Teolog. Nota de noutate pe care am identificat-o în gândirea Sfântului Simeon se constituie în modul prin care este prezentată lumina dumnezeiască, care la el se manifestă ca o realitate vie, personală ce vorbește, ascultă, transmite sentimentele de bucurie și încredere și astfel desăvârșește pe cel care o experimentează.

Potrivit Sfântului Părinte, prin efort ascetic și darurile Duhului Sfânt care ajută la sporirea în virtuți, omului i se deschide în minte un ochi prin care percepe lucrarea dumnezeiască și vede pe Dumnezeu. „Darurile iluminatoare ale Duhului se fac vădite omului de-abia prin deschiderea acestui ochi al său, a acestei cămări menite să se umple de lumina dumnezeiască”¹².

Sfântul Simeon acordă o importanță deosebită capacității luminii dumnezeiești, adică luminii necreate, de a împrumuta omului ca ființă rațională atribute necreate ale dumnezeirii: strălucire, nemurire, viață veșnică, nesticăciune, pentru ca acesta să poată dobândi desăvârșirea și fericirea veșnică.

În contextul spiritualității ortodoxe Sfântul Simeon se afirmă ca un vârf al discursului despre experiențele mistice prin prezența, lucrarea și puterea Duhului Sfânt¹³. Vederea lăuntrică de care este învrednicit marele monah astfel reprezintă în viziunea lui darul dumnezeiesc pe care trebuie să îl posede fiecare părinte duhovnic. În acest sens, Sfântul Simeon Noul Teolog insistă să evidențieze că: „cel căruia i se pare că are întru sine – dacă aceasta e cu puțință – toate virtuțile, dar nu are în el lumina Duhului Sfânt, nici nu vede bine faptele lui, nici nu este încredințat în chip desăvârșit dacă ele sunt pe placul lui Dumnezeu, acela nu este vrednic să primească gânduri străine, chiar dacă ar fi făcut de oameni patriarh, până nu va avea Lumina strălucind întru sine”¹⁴.

În veacul al XIV-lea lumea ortodoxă, în special cea rusească, îl redescoperă pe Sfântul Simeon și odată cu el înalta sa viață spirituală și adâncă operă teologică¹⁵. Câteva secole mai târziu Sfântul Siluan Atonitul (1866-1938) și ucenicul acestuia, Arhimandritul Sofronie (1896-1993), vor demonstra că experiența duhovnicească pe care o propovăduiește tradiția monahală ortodoxă de azi este parte a modelului duhovnicesc simeonian pentru care îndumnezeirea ca unire cu Dumnezeu prin intermediul iubirii se înfăptuiește desăvârșit în viața veșnică. Sfinții însă o experimentează în chip autentic și transfigurator încă din timpul viețuirii în lume¹⁶.

---

¹² Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, *Introducere la Filocalia VI*, p. 11.

¹³ Kallistos of Diokleia, *Deification in St. Symeon the New Theologian*, în „Sobornost”, vol. 25:2, Oxford, 2003, p. 13.

¹⁴ Diac. Ioan I. Ică jr., *Catehezele simeoniene: problematica filologică, istorică și spirituală*, în *Sfântul Simeon Noul Teolog, Cateheze, Scrieri II*, Ediția a II-a revăzută, *Studiu introductiv și traducere*: diac. Ioan I. Ică jr., Ed. Deisis, Sibiu, p. 339.

¹⁵ Hilarion Alfeyev, *St. Symeon the New Theologian and Orthodox Tradition*, Oxford University Press Inc., New York, 2000., p. 339.

¹⁶ Kallistos of Diokleia, *Deification in St. Symeon the New Theologian*, în „Sobornost”, vol. 25:2, Oxford, 2003, p. 24.

Călătoria ascetică a Sfântului Simeon Noul Teolog spre îndumnezeire se situează, după cum chiar el mărturisește, în contextul tradiției ortodoxe care înțelege experiența luminii necreate ca parte reală a experienței Bisericii în dimensiunea ei mistică¹⁷.

În acest context, în capitolul introductiv, *Sfântul Simeon noul Teolog în tradiția și spiritualitatea ortodoxă*, mă voi centra pe aprofundarea elementelor biografice ale Sfântului Părinte. În acest sens, voi descrie cadrul istoric în contextul istoric și ecleziologic al timpului său și, totodată, voi prezenta indeciziile inerente tinereții care l-au marcat în drumul spiritual până va dobândi darul egumenatului Sfintei mănăstiri Sfântul Mamant.

Capitolul următor, *Biserica, spațiul divino-uman al primirii harului mântuitor prin Sfintele Taine*, îl vom dedica preocupărilor Sfântului Simeon legate de învățătura sa despre Biserică, ierarhie, mântuire, relația dintre Sfintele Taine și lumina dumnezeiască, cu alte cuvinte al rolului acesteia în viața credinciosului creștin pe care Părintele Simeon o înțelegea ca parte a vieții ecleziologice.

În cel de-al treilea capitol, *Vederea lui Dumnezeu în teologia mistică a Sfântului Simeon noul Teolog*, ne vom ocupa de modul în care experia lumina dumnezeiască sfântul părinte, de importanța și rolul rugăciunii și pocăinței în procesul duhovnicesc de îndumnezeire al omului și modurile prin care se realizează cunoașterea lui Dumnezeu în viziunea Sfântului Părinte.

Capitolul al patrulea, *Sfântul Simeon - teologul mistic*, îl vom dedica prezentării etapelor mistice pe care le parcurge Sfântul Părinte în vederea întâlnirii cu Dumnezeu. În acest capitol intenționăm să surprindem sinteza vieții mistice a Noului Teolog și astfel să punem în evidență mesajul titlului pe care îl poartă lucrarea de față.

Penultimul capitol, *Învățătura eshatologică în teologia Sfântului Simeon Noul Teolog*, pune în lumină învățăturile teologice ale Sfântului Simeon Noul Teolog în care vom evidenția importanța cunoașterii lui Dumnezeu pentru viața creștină, conform operei Sfântului Părinte și faptul că aceasta păstrează și dezvoltă învățătura ortodoxă a Bisericii și a Sfinților Părinți și Scriitori bisericești.

Ultimul capitol, va fi unul practic. Titlul *Aplicarea învățăturii Sfântului Simeon Noul Teolog în viața credincioșilor*, caracterizează intențiile noastre. Aici ne propunem să evidențiem importanța cunoașterii de sine pentru omul zilelor noastre, rolul valorilor duhovnicești ale vieții creștine pentru lumea contemporană și perenitatea învățăturilor Sfântului Simeon noul Teolog a căror valoare morală, dincolo de inestimabila lor dimensiune teologică, este la fel de viabilă pentru lumea de azi pe cât a fost pentru omul contemporan marelui trăitor mistic al creștinismului.

Concluziile sintetizează cele expuse în cuprinsul lucrării și readuc în lumină, pe de o parte, rolul și importanța operei simeoniene în dezvoltarea teologiei ortodoxe ca unul care a continuat neîntrerupta tradiție mistică a Bisericii Ortodoxe și totodată ca premergător al gândirii inspirate a Sfântului Grigorie Palama și, pe de altă parte, prospețimea care caracterizează îndemnul său de viață creștină care pot revigora negreșit viața spațiului ecleziologic creștin contemporan.

CONCLUZII

În 949 este consemnată nașterea în Galata Paflagoniei a celui care va fi cunoscut ca Sfântul Simeon. Într-o provincie imperială secundară, în sânul unei familii care aparținea micii nobilimi va veni în lume cel care va primi cu toată considerația, din partea Bisericii, numele de Teolog, unul nou, potrivit cu timpurile pe care le trăia. A primit și și-a desăvârșit educația în

---

¹⁷ Hilarion Alfeyev, *Op. cit.*, p. 270.

Constantinopol prin bunăvoința unchiului său care era slujitor în administrația imperială¹⁸. Pentru el întâlnirea cu Dumnezeu nu presupunea identificarea unor idei abstracte sau formularea unor reguli raționale prin care să se explice acest proces suprem de cunoaștere, ci, cu asiduitate, se străduia permanent să își urmeze glasul conștiinței care i se adresa de-a lungul înflăcăratelor sale privegheri nocturne, hrănit de elanul tinereții.

„Într-o noapte a văzut din toate părțile lumină... Mîntea i s-a înălțat la cer și a descoperit o altă lumină, mai limpede decât cea care era aproape de el”¹⁹. Cu toate acestea, inițial, nu a rămas în lumină, ci s-a întors la risipitoarea viață lumească. Mrejele lumii, însă, nu l-au prins, pentru că au urmat alte experiențe luminoase nocturne care l-au motivat să afle explicații ineditelor și unicele sale trăiri. Între monahii Mănăstirii Studion va întâlni pe Simeon Evlaviosul, care va deveni părintele și povățuitorul său duhovnicesc pe care și-l dorea²⁰.

La vârsta de 28 de ani va fi primit în obștea mănăstirii Mamas, pentru ca la 31 de ani să primească Taina Hirotoniei. În această perioadă, între momente alternative de iluminare și de părăsire, va conștientiza că Hristos este Acela Care îi vorbește nu din afara, ci din interiorul său²¹, adică din locul în care s-a sălășluit la Botez. Accentul pe care îl va pune pe ceea ce simte și ceea ce vede ca dumnezeire în lumină, va face ca tradiția ortodoxă să îl considere teologul luminii. Limbajul său teologic direct, simplu și plin de vitalitate îi va oferi supra numele de Nou Teolog. În opera sa, taina apofatică a divinității, pe care a pus accentul Dionisie Areopagitul, va deveni în gândirea Sfântului Simeon o lumină „supralumească” care emană iubirea de negrăit a lui Dumnezeu. De asemenea, puterile dumnezeirii sunt manifestări ale aceleiași iubitoare lumini, iubire care se exprimă ca energie însuflețitoare a ființei omenești către Dumnezeu.

Descoperirea lui Dumnezeu Care în chip apofatic își răspândește puterea și iubirea, pe care omul le sesizează ca manifestări luminoase, își va afla mai târziu fundamentare teologică desăvârșită în distincția pe care Sfântul Grigorie Palama o va face între ființa și energiile necreate dumnezeiești. Trăirea mistică a întâlnirii cu Dumnezeu prin intermediul rugăciunii în care este invocat numele lui Iisus, care face ca sufletul să se întoarcă în el însuși printr-un proces de mișcare circulatorie și cu ajutorul unei involuții unificatoare în izvorul dumnezeiesc al bunătății integrale, ca și cum l-ar centra în centrul cerului, conferă puterea de a exprima adevărul și capacitatea de a se regăsi pe sine în contextul multiplicitar al lucrurilor exterioare, și sprijinindu-l spre a se concentra în sine, apoi, adunat într-o astfel de unitate, să îl unească deplin cu îngerăștile puteri care sunt în chip unitar unificate. Această învățătură creștină începe cu Dionisie Areopagitul, este dezvoltată de Sfântul Simeon Noul Teolog, Nichifor Monahul va aprofunda și va detalia părți ale acestei deveniri duhovnicești, la care va contribui și Grigorie Sinaitul²², spre a fi, în final, precizată și formulată atotcuprinzător de Sfântul Grigorie Palama.

---

¹⁸ *Filocalia*, vol. 6, 1997, pp. 5-10.

¹⁹ *Cateheza*, 22.

²⁰ Sfântul Simeon Noul Teolog, „*Metoda sfintei rugăciuni și atenții*”, în *Filocalia*, vol. 8, 1979, pp. 528-540; Nichifor din Singurătate, „*Despre trezvie, rigoare și paza inimii*”, în *Filocalia*, vol. 7, 1977, pp. 11-32.

²¹ (...) dar acela fiind foc dumnezeiesc e neîmpărțit/ și cu totul de neseplat și netăiat/. Căci împărțându-se , nu se împarte ci rămâne neîmpărțit/ și se află în mine,/ răsare în mine, dinlăuntru nevedniciei mele inimi/ (...) arătându-se în formă de sferă, în chip luminos, căci e ca o flăcără”, *Imnul 1* (27), p. 319.

²² Pr. Prof. D. Stăniloae „*Viața și învățătura Sfântului Grigorie Palama*” Ed. I.B.M.B.O.R., București, 2006, p. 55 și N. Crainic în “*Cursul de Teologie mistică*”, București, 1936, pp. 250-255, dă câteva explicații interesante asupra metodei Rugăciunii lui Iisus.

Vocația divină a omului îi conferă acestuia posibilitatea de a reuni în plan creat cerul cu pământul²³ în același fel în care Sfânta Liturghie împletește cerul cu pământul în dimensiunea ei sacramentală²⁴. Sfântul Simeon va insista să accentueze unirea dintre persoana Domnului Hristos și ființa omului, pe care o vede realizându-se în procesul participativ al celui care prin curățirea de patimi este încorporat în lumina dumnezeiască în integritatea exprimării sale fenomenologice²⁵. Mistica simeonică renunță la cunoașterea speculativă, dar nu și la cunoașterea care este percepută ca izvorând conștient ca manifestare luminoasă care conferă perspectiva cunoașterii divinului²⁶.

Dimensiunea triunghiulară a relației dintre diferite persoane și variate lucruri devine posibilă, în contextul gândirii comune pe care o folosește în mod propriu fiecare om, prin intermediul luminii pe care o proiectează rațiunea asupra lor și prin care aceasta este atrasă și atrage în același timp sensurile lucrurilor, luminând în același timp atât pe sine cât și pe toate acestea. Astfel, prin intermediul rostirii este comunicat ipostasul propriu al fiecărei manifestări, ipostas care devine fundament pentru fiecare stare sufletească în parte și face ca toate aceste stări, împreună cu toate sensurile lucrurilor care sunt sesizate personal, să inter-comunice în chip infinit fără a se folosi de cuvintele de care mereu sunt însetate²⁷.

Așa cum spune Evanghelistul Ioan: „La început era Cuvântul” (Ioan 1, 1), iar „Cuvântul era lumina cea adevărată” (Ioan 1, 9), care strălumina fiecare inimă și umplea, prin pulsațiile acesteia, întregul trup cu lumină până în momentul în care omul s-a lăsat cuprins de patimile care i-au opacizat simțurile care inițial erau purtătoare de candelă ale luminii materiale²⁸ (Marcu 15, 43-47, 16, 1-8). Cartea *Imnele dragostei dumnezeiești*, folosind o exprimare lirică deosebită, exprimă învățătura duhovnicească despre lumina îndumnezeitoare a iubirii, pe care Sfântul Simeon a experimentat-o pe deplin potrivit contextului scripturistic: „Din plinătatea dumnezeirii Lui noi toți am luat și har peste har”, după cum exprimând-o permanent de-a lungul întregii sale opere²⁹. Mentea tuturor acelor care s-au împărtășit în mod plinar de iubirea Lui, au fost pecetluite³⁰ în inimă. Retragerea și revenirea luminii divine care au născut în inima și mintea Sfântului Părinte stări inefabile de agonie și extaz, constituie, în viziunea sa, etapele unei pedagogii dumnezeiești care se succed până în momentul în care omul ajunge să se stabilească în lucrarea harică, adică într-o continuă și concomitentă așteptare și primire a luminii divine care

---

²³ Ideea este centrală pentru stoici care vedeau universul reflectat în omul individual - A. H. Armstrong „An Introduction to Ancient Philosophy”, London, 1965, p. 142-144; Cochrame „Christianity and Classical Culture”, New York, 1957, p. 74-98 și W. Jaeger „In Search of the Divine Center”, Oxford, 1986, pp. 347-357.

²⁴ Sfântul Simeon a văzut slava dumnezeirii „... Sfântul Duh ca o lumină nesfârșită și lipsită de formă pogorât peste el [care a continuat astfel]... de-a lungul celor patruzeci și opt de ani ai preoției sale săl vadă pogorându-Se peste jertfa pe care o aducea lui Dumnezeu ori de câte ori săvârșea Liturghia” – „Un grand mystique byzantin. Vie de Symeon le Nouveau Théologien” - Nicéas Stethatos - I. Hansherr - *Orientalia Christiana*, 12, nr. 45, 1928, pp. 1-228.

²⁵ Tot ce există are un sens și iriază o lumină (...) pe diferite trepte existențiale”, (...) Persoana crește spiritual mereu, asimilând tot mai multe sensuri în ea, lucrurile însă nu, chiar când primesc o pecete a persoanei în ele (...) există deci o conștiință care începe să adune sensurile lucrurilor în ea” -Pr. Prof. Acad. Dr. D. Stăniloae, „*Studii de teologie dogmatică ortodoxă*”, Ed. Mitropoliei Olteniei, 1991, pp. 307-308.

²⁶ „Dumnezeu fiind în toate și pretutindeni / și întreg lumină, în care nu e deloc / vreo umbră de schimbare / nici vreo prezență a nopții, și nefiind în el deloc vreo piedică a întunericului / ci fiind întins în toate și luminând în chip neapropiat; / dar celor vrednici li se arată [lumină] apropiată și sesizabilă” (Imnul 12, Z36).

²⁷ Pr. Prof. Acad. Dr. D. Stăniloae, *Studii de teologie dogmatică ortodoxă*, Ed. Mitropoliei Olteniei, 1991, pp. 309-310.

²⁸ *Ibidem*, p. 314.

²⁹ Sf. Simeon Noul Teolog „Cuvântări morale”, în *Filocalia*, Vol. 6, 1997, p. 129.

³⁰ *Ibidem*, p. 71

necesită o intensă și nesfârșită dăruire din partea omului³¹. Taina lui Hristos descoperită în lumină reprezintă calea care conduce spre harismatica nepătimire³².

În gândirea Sfântului Simeon sunt evidențiate constant două teme preferate: părintele duhovnic și taina îndumnezeirii omului (theosis). Conform tradiției relația dintre ele este întemeiată pe rugăciunea lui Iisus. Ambele teme sunt originale în Noul Testament unde rugătorul este însuși Hristos care parcurge evenimential procesul îndumnezeirii firii omenești în mod concret pentru întreaga fire omenească (2 Petru 1, 4; Ioan 17, 5 etc.). *Theosis* a constituit teme centrale care au fost dezbătute de către Sinoadele Ecumenice ale Bisericii, încă din 431 la Efes și până în 787 la Niceea II, și ulterior de mulți dintre Sfinții Părinți.

Ceea ce propune Sfântul Simeon, constă în împărtășirea lumii din experiența sa de viață mistică. Propunerea aceasta este centrată pe faptul că îndumnezeirea își adresează chemarea în mod personal fiecărui individ în parte. Este vorba despre o chemare la o relație directă și vie, care se împlinește în mod personal în momentul întâlnirii omului cu divinitatea încă din această viață pământească. Un fel de „pre-gustare” a vieții viitoare. Conștientizarea acestei relații reprezintă o urgență care poate fi abordată suficient de serios doar prin intermediul lacrimilor nesfârșite și a ascezei sincere, vii și reale, spre a ajunge la dobândirea vederii care ne permite să înțelegem cum Dumnezeu se oferă pe Sine ca foc luminos³³, curățitor și îndumnezeitor.

În acest context, întâlnirea cu Hristos restabilește omul în contextul chipului și în perspectiva asemănării cu Cel ce l-a creat pentru totdeauna. Efortul ascetic și dimensiunea mistică pe care trebuie să le înfăptuiască creatura constă în anularea atașamentului pe care aceasta o manifestă față de lucrurile sensibile. Este un fel de curățire a oglinzii sufletești de praful plăcerilor intense și a dorințelor imediate pentru ca aceasta să poată reda integral și fără pată chipul Creatorului pe care îl reflectă din sine.

Din întreaga operă a Sfântului Simeon Noul Teolog, reverberează chemarea pe care acesta o adresează creștinilor spre a se împărtăși cu lumina lumii viitoare, adică a luminii lumii necreate³⁴. Contactul personal, care se realizează în această lumină, este de unic și indispensabil adevăratei existențe³⁵, pentru că adâncește ființa omului, redimensionând-o în contextul iubirii și în cunoașterea infinită³⁶.

---

³¹ „m-ai umplut de Duhul Tău dumnezeiesc, Hristoase al meu / și m-ai străbătut întreg de lumina duhovnicească / Dăruiește-mi Tu însuși, Dumnezeu meu, / mie robului Tău, harul deplin neretras până la sfârșit (...) după ce m-ai învrednicit să stau înaintea feței Tale, între robii Tăi... (Imnul 49, Z. 24).

³² „Căci cel ajuns afară de lume și de aceste trupuri / nu mai are nici pofta patimi trupești, ci o anumită nepătimire”, nu în sensul de aptheia stoică, ci născută din vederea lui Dumnezeu și umplerea de Duhul Sfânt (Imnul 9, Z. 29) și „Văd pe Fiul stând la dreapta slavei Tatălui” (Fapte, 7, 56) și (Imnul 11, Z. 32).

³³ „Care este taina mare pe care o văd înlăuntrul meu, / dar n-o înțeleg, ci-mi este acoperită? / Căci se vede o stea ce-mi răsare de departe / și se face ca un soare mare / ce nu are măsură sau greutate sau margine în mărime. / Raza lui apare întâi mică, apoi se arată ca o flacără mare / în mijlocul inimii mele și în măruntaiele mele, / învârtindu-se des și aprinzând toate / cele dinăuntru ale mele și aprinzându-le pe toate”. [...] Eu mă arăt ție și ca rază și mă fac văzut și ca lumină, arzând, fără să te mistui, patimile inimii tale / și spălând cu roua dulceații și a harului meu dumnezeiesc murdăria ta / și stingând cu totul jarul trupului, al plăcerilor păcatului. Și lucrez prin iubirea mea de oameni, toate câte le-am făcut în toți sfinții” (Imnul 22, Z.40).

³⁴ „Fiindcă Tu ai luat chip în inima lor dreaptă / vor locui cu chipul Tău în Tine, Hristoase al meu. [...] Dar știu cu adevărat cu toată încredințarea / că desăvârșirea acestora este fără sfârșit / și înaintarea în slavă va fi veșnică”. (Imnul 1, Z.27).

³⁵ în care răpirea minții în Dumnezeu este doar începutul relației și nu apanajul unui trăitor ardent al acesteia, care ar avea-o în permanentă contemplație divină și dialog noetic cu El.

³⁶ „O minune! Te aflu în mine / , petreci, Te miști în mine, îmi grăiești / și mă faci atunci fără glas, / Copleșit de Slava Ta neapropiată” (Imnul 20, Z 29).

Făptura dihotomică a omului trebuie să răspundă chemării de a se împărtăși din dumnezeire până la realizarea deplină a simțirii unice și unificate a Dumnezeului Cel Întreit-în Unul prin „simțurile sale duhovnicești”, dar și în întregul său corp³⁷, în virtutea liberei autodeterminări omenesci (autexousion)³⁸. Pentru aceia care nu se bucură de relaționarea directă și personală cu Dumnezeu din viața pământească, relație ce le-ar fi putut conferi „înțelegerea (...) și mintea Sa”³⁹ în deplinătatea luminii dumnezeiești, fericirea veșnică conferită de mântuire⁴⁰, nu se poate constitui într-un orizont posibil, pentru că nu există mântuire obligatorie⁴¹.

Sfântul Părinte Simeon accentuează în mod ferm dimensiunea harismatică și caracterul ei „subiectiv” din perspectiva relaționării personale a creștinului cu Monada treimică, care este restaurată în lumina Noului Adam. Este clar vorba despre proiectarea raportului subiectiv-obiectiv și personal-divin în procesul de spiritualizare al omului articulat planului eshatologic. *Imnele dragostei dumnezeiești* sunt cântările teologice în care Sfântul Simeon Noul Teolog apare ca șezând cu smerenie înaintea tronului divin spre a sluji „dumnezeieștile taine” ca preot (Imnul 19, Z.38). Îl vedem aici cum se cutremură cu pioșenie de faptul că această taină a prefacerii dumnezeiescului în lumesc pentru ca lumescul să se poată îndumnezei se manifestă în inima sa (Imnul 8, Z.4). Inima devine astfel locul în care Ziua eshatologică strălucește pe deplin încă din această viață, după cum toți sfinții deja experimentaseră⁴².

Textul simeonic este fluid și reușește astfel să comunice în mod real experiența vie, personală pe care o trăiește în ceea ce privește slava divină, care crește și descrește în mod pedagogic de-a lungul vieții sale duhovnicești, printr-o experiență nesfârșită a iubirii dumnezeiești ca manifestare luminoasă (phos trishypostaton) (Ioan 17, 5) care se deschide din adâncurile Scripturilor și care face în acest fel din Sfântul Părinte însuși o adevărată „scriptură dându-i îndrăzneala (parresia) necesară mijlocirii pentru alții înaintea Domnului”⁴³.

Această „mare negrăită a slavei” (Imnul 23, Z.41) cheamă la iluminare întreaga făptură spre a se bucura veacul viitor, pentru că în inima fiecărui om este sădit un grăunte de muștar (Imnul 17, Z.2.) care este raza dumnezeirii în care se află întregul univers (Imnul 25, Z. 31), se află, de fapt cea mai intimă și tainică comunicare pe care omul o poate purta cu Ziditorul aceluia care i-a zidit sufletul (Imnul 50, Z. 46 și 27, Z. 20).

Dimensiunea mistică a operei Sfântului Simeon constă, în mod concret, în faptul că Sfântul Părinte afirmă și argumentează că în procesul conștient al cunoașterii lui Dumnezeu ca lumină, omul, nu doar în ceea ce se vede ca chip și față, ci în integralitatea ființei sale trupești și sufletești se transfigurează în lumină dobândind astfel transparența luminii și vederea înduhovnicită a harului⁴⁴. Îndrăzneala cu care Sfântul Simeon abordează și prezintă unirea mistică divino-umană

³⁷ Imnul 20, Z 29.

³⁸ Cf. studiului S. Gaith, *La conception de la liberté chez Grigore de Nysse*, Paris, 1953, pp. 40-86.

³⁹ Imnul 39, Z.12.

⁴⁰ „(...) despărțiți prin simțire și prin vedere de acestea, /așa este lumina dumnezeiască a Treimii în toate,/ dar păcătoșii sunt închiși în mijlocul întinericului, /întrucât nu văd și nu aud deloc simțirea dumnezeiască, /ci fiind arși de conștiința lor/ și osândiți de ea, vor avea în veci /chinul negrăit și durerea nespusă” (Imnul 1, Z. 27).

⁴¹ „(...) Să-i mântuiesc oare fără voia lor, cu sila?/ Dar mi s-ar părea că-i necăjesc/ să-i mântuiesc fără voie pe toți/ Căci numai binele primit cu voia e bine adevărat, iar binele făcut fără voie nu va fi bine” (Imnul 34, Z. 17).

⁴² „Inima pustnicului este biserica, iar mintea prestol, deoarece Domnului îi place să locuiască în inima și mintea omului” – Fericitul Arhim. Sofronie, *Viața Sfântului Siluan Athonitul*, Ed. Schitul Românesc, Lacu, Sfântul Munte Athos, 2001, p. 119.

⁴³ *Ibidem*.

⁴⁴ Participarea sufletului la îndumnezeire se transmite și trupului „Cugetând eu, El se află înăuntrul meu, /strălucind înăuntrul ticăloasei mele inimi,/învăluindu-mă din toate părțile de o strălucire nemuritoare/și luminând toate mădularele mele cu razele Lui./Pătrunzându-mă întreg, mă îmbrățișează întreg, se dă pe Sine întrec mie,

căreia îi atribuie expresii absolut umane și pe care o numește, în acest context, „nunta sfântă” (hieros gamos) a Fecioarei cu Dumnezeu, relevă caracterul mistic al acestei lucrări care se repetă în sfinții Săi. La o astfel de trăire și experimentare mistică trebuie să se înalțe fiecare creștin pentru a dobândi sfințenia și a-L purta pe Hristos viu și deplin înlăuntrul ființei sale omenești, în același fel în care o femeie însărcinată simte în mod direct și desăvârșit fiecare clipă în care își poartă pruncul⁴⁵, pentru că slava lui Dumnezeu⁴⁶ este dăruită tuturor încă din viața pământească, cu condiția ca aceștia să și-o dorească cu adevărat.

Experiența unirii mistice, în contextul gândirii simeonice, se manifestă ca foc nu pentru că relevă în sine o putere, ci mai ales pentru că comportă puterea transfiguratoare care curăță până la desființare și în acest fel metamorfozează organic. În acest fel, exprimarea extazului iubirii mistice conferă prin forța pe care o manifestă frumusețea unică și neobișnuită a dumnezeirii⁴⁷. Unirea mistică ca focul transfigurator reprezintă esența primordială și condiția fundamentală a vieții duhovnicești, deoarece ele sunt acele dimensiuni care tușează și încadrează viața căreia îi oferă sănătate, frumusețe și putere duhovnicească în mod particular, individual. De fapt, este vorba despre viața religioasă în general, a cărei experiență constituie o permanență în viața Bisericii și, ca atare, în viața lumii, a creației.

Slava dumnezeiască percepută ca foc și ca nor a călăuzit poporul israelit spre libertate de sub jugul egiptean.⁴⁸ Ulterior a coborât pe vârful Muntelui Sinai ca furtună și în chip de fulgere (Ieșire 19, 9-16; 24, 16-17), și mai apoi a umplut templul lui Solomon spre a-l sfinți (3 Regi 8, 10-11). Locul slavei dumnezeiești în Templu se află pe scaunul milei și în Chivotul Legământului, care prin centralitatea pe care o ocupă în acest edificiu, reprezintă locul inimii omului. De acolo, lumina neașteptată și necreată se manifestă în fiecare persoană în mod total și mai ales în chip personal⁴⁹.

Evangheliile sinoptice prezintă praznicul schimbării la Față a Domnului Iisus Hristos, ca pe o declarație și o recunoaștere a faptului că teofaniile Vechiului Testament se împlinesc în persoana lui Iisus⁵⁰. Este evident, în acest sens, că este necesar ca fiecare creștin să se întâlnească

---

nevrednicului” (Imnul 16, Z. 7). O experiență asemănătoare a avut și Sfântul Siluan Athonitul, iar pierderea temporară și pedagogică a luminii Sale l-a dus la soluția divină „Ține-ți mintea în iad și nu deznădăjdui !”; Sfântul Ioan Scărarul, mărturisește: „...când omul întreg se amestecă cu iubirea lui Dumnezeu, strălucirea sufletului se arată în trup ca într-o oglindă”, „Scara” XXIX, în *Filocalia*, 9, p. 427.

⁴⁵ *Discursuri Teologice*, 1, 10, 11.

⁴⁶ „Kavod” în textele ebraice, reflectă manifestarea de Sine a lui Dumnezeu - P. Deseille - „*Dictionnaire de Spiritualité*” 6 – („Gloire”), pp. 422-463.

⁴⁷ Iată cum descrie un om apropiat de contemporaneitate, întâlnirea cu un semen îndumnezeit care îl poate introduce și pe interlocutor la cererea acestuia, în Slava Sa: “Închipuiți-vă un om care vă vorbește, iar fața îi strălucește ca un soare la amiază! Îi vedeți mișcarea buzelor, expresia schimbătoare a ochilor; auziți sunetul vocii sale, simțiți mâinile sale care vă strâng umerii dar, în același timp, nu zăriți nici mâinile lui, nici trupul lui, nici pe el vostru, și nu vedeți decât o lumină strălucitoare care învăluie totul, pe o distanță de mai mulți metri de jur-împrejur, înstăpânindu-se blând peste zăpada care acoperă pajiștea, peste marele stareț și peste voi înșivă! Cum să descriu ceea ce am trăit atunci?!”- *Convorbirea cu Motovilov, Sfântul Serafim de Sarov*, Ed. Renașterea. Alba Iulia, 1994, pp. 50-56.

⁴⁸ (Ieșire 13, 21-22) Israel simbolizând mintea eliberată de robia patimilor (egiptenii).

⁴⁹ Pe Sfântul Ap. Pavel l-a orbit vederea neașteptată a luminii (F.A. 9, 3-4); întâiul mucenic Ștefan vede slava Lui și pe Hristos în clipa morții sale (F.A. 7, 55), Sfântul Ap. Ioan vede slava lui Dumnezeu luminând noul Ierusalim (Apoc. 15,8 și 21,23), și tot Sfântul Ap. Pavel îl numește pe Hristos „Domn al Slavei” (1. Cor. 2, 8).

⁵⁰ Moise și Ilie apar vorbind cu El, așa cum fiecare din ei a vorbit cu Dumnezeu în vârful muntelui (Mc. 9, 2-4; Mt 17, 1-3, Lc. 9, 28-32). Lumina, norul, efectul paralizant asupra ucenicilor ne duce cu gândul la „Slava lui Dumnezeu” chiar dacă propriu-zis cuvântul „slavă” lipsește, deoarece Iisus este „locul” Slavei pe care le-a împărțit-o și Apostolilor.

cu Hristos în vederea cunoașterii Lui încă din această viață⁵¹. Este vorba despre o cunoaștere, profundă, intimă, ontologică, personală, față către față⁵², după modelul pe care îl propune Sfântul Simeon Noul Teolog. Inițiativa sa de reînviere a experienței duhovnicești interioare relevă faptul că, deși autenticitatea învățăturii mistice pe care o propovăduiește este o dezvoltare a doctrinei creștine despre lumină, scopul final pe care îl propune în vederea înălțării duhovnicești nu se rezumă la contemplarea luminii, ci întâlnirea individuală și personală cu Hristos.

Rugăciunea vameșului, care va deveni cunoscută ca rugăciunea lui Iisus și, mai bine spus, rugăciunea adresată Domnului Iisus sau rugăciunea inimii, va constitui temeiul mișcării isihaste, care va afla în gândirea Sfântului Simeon Noul Teolog un adevărat premergător. Mystic dar și poet în același timp, Sfântul Părinte exprimă prin intermediul imaginilor trăite, așa cum a văzut, esența experienței creștine, adică adevărata comuniune cu Incomunicabilul și cea mai profundă cunoaștere a Incognoscibilului⁵³, trăind întreaga sa viață pământească alături de Hristos și înălțându-se prin El la adevărata Lumină. Anul 2022 va consemna exact trecerea unui mileniu de la mutarea la Domnul a Sfântului Simeon Noul Teolog, unul dintre cei mai mari premergători ai mișcării isihaste. În acest context, smeritul meu studiu dorește a constitui și un preambul care să contribuie la prăznuirea a o mie de ani de autentică trăire duhovnicească în contextul viețuirii duhului patristic, pentru toți aceia care și-au dedicat viața lui Hristos, Domnul și Mântuitorul nostru.

---

⁵¹ Primii monahi afirmă posibilitatea acestei vederi, cum afirmă și P. Rousseau în „*Ascetics an Authority*”, p. 28.

⁵² << Rămânând Iacov singur, s-a luptat Cineva cu dânsul până la revărsatul zorilor. (...) Si a pus Iacov locului aceluia numele Peniel, adică, fața lui Dumnezeu, căci și-a zis: “Am văzut pe Dumnezeu în față și mântuit a fost sufletul meu!”>>, Facere 32; 24-30.

⁵³ Diac. Drd. Liviu Petcu, *Părinții Bisericii învățătorii noștri*, vol. I, *Despre Dumnezeul Cel Veșnic Viu*, Ed. I.B.și de Misiune Ortodoxă, București, 2009, p. 60.